

Z A P I S N I K

sa 13. sjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, održane 22. novembra 2021. godine

Sjednica je počela u 10 sati.

Sjednici je predsjedavala Božena Jelušić, predsjednica Odbora.

Sjednici su prisustvovala članice Odbora: Danijela Đurović, Zdenka Popović, Jelena Božović, Tamara Vujović, Suzana Pribilović i Vesna Pavićević.

Sjednici nijesu prisustvovali/e članovi/ice Odbora: Radoš Zečević, Bogdan Fatić, Abaz Dizdarević, Maksim Vučinić, Dragica Sekulić i Aleksandra Vuković.

Predsjednica je podsjetila da je Odbor na 12. sjednici, održanoj 15. novembra, jednoglasno, donio Odluku o kontrolnom saslušanju ministra unutrašnjih poslova i rukovodioca Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava mr Sergeja Sekulovića i ministra finansija i socijalnog staranja mr Milojka Spajića, na temu „Zaštita i podrška ženama žrtvama nasilja i žrtvama nasilja u porodici“. O donijetoj Odluci, saglasno članu 75 stav 4 Poslovnika Skupštine, Odbor je obavijestio predsjednika, potpredsjednicu i potpredsjednika Skupštine.

Pozivu za kontrolno saslušanje odazvao se mr Sergej Sekulović, ministar unutrašnjih poslova i rukovodilac Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava. Sjednici je prisustvovao i mr Bojan Božović, državni sekretar Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava.

Saglasno članu 67 stav 3 Poslovnika Skupštine, predsjednica je obaviještena da ministar finansija i socijalnog staranja mr Milojko Spajić, zbog ranije preuzetih obaveza, koje su na međunarodnom nivou, nije u mogućnosti da prisustvuje sjednici.

Odboru je zahtjev da prisustvuju sjednici uputilo Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore i Centar za ženska prava. Sjednici su prisustvovala: Marina Vujačić, izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore, Maja Raičević, izvršna direktorica Centra za ženska prava i Ana Jaredić, koordinatorka servisa podrške žrtvama nasilja Centra za ženska prava.

Rad sjednice pratili su predstavnici medija.

Za sjednicu je utvrđen sljedeći

D N E V N I R E D:

KONTROLNO SASLUŠANJE MINISTRA UNUTRAŠNJIH POSLOVA I RUKOVODIOCA MINISTARSTVA PRAVDE, LJUDSKIH I MANJINSKIH PRAVA MR SERGEJA SEKULOVIĆA I MINISTRA FINANSIJA I SOCIJALNOG STARANJA MR MILOJKA SPAJIĆA, NA TEMU „ZAŠTITA I PODRŠKA ŽENAMA ŽRTVAMA NASILJA I ŽRTVAMA NASILJA U PORODICI“.

Predsjednica Odbora Božena Jelušić, konstatujući da se pozivu nije odazvao ministar finansija i socijalnog staranja mr Milojko Spajić, predložila je da se Odbor glasanjem izjasni da sjednica započne saslušanjem ministra unutrašnjih poslova i rukovodioca Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava mr Sergeja Sekulovića, a da se saslušanje ministra finansija i socijalnog staranja mr Milojka Spajića, obavi u nastavku sjednice, što je Odbor jednoglasno prihvatio. Termin nastavka sjednice biće naknadno utvrđen u dogovoru sa ministrom finansija i socijalnog staranja mr Milojkom Spajićem.

Prema dogovorenom načinu rada, prešlo se na postavljanje pitanja.

Članica Odbora Vesna Pavićević postavila je sljedeća pitanja:

1) Kakvo je bilo postupanje kriminalističke policije u slučaju koji se desio u Plavu, kada je oženjeni muškarac i otac dvoje djece obljubio djevojčicu i odveo je u svoj dom kao svoju drugu ženu?

2) Da li Odjeljenje bezbjednosti Plav ima inspektora za maloljetničku delikvenciju i zaštitu žrtava nasilja?

Ministar unutrašnjih poslova i rukovodilac Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava mr Sergej Sekulović je saopštio da je o slučaju pedofilije u Plavu, gdje je oženjeni muškarac i otac dvoje djece obljubio djevojčicu od 13 godina i odveo je u svoj dom kao svoju drugu ženu, obaviješteno Više državno tužilaštvo u Bijelom Polju. Državna tužiteljka u Višem državnom tužilaštvu u Bijelom Polju, prosljedila je predmet Osnovnom državnom tužilaštvu u Plavu, kako bi se utvrdila stvarna nadležnost u ovom slučaju. Opisujući detaljno inkriminirani slučaj ministar Sekulović je naveo da je nestanak djevojčice prijavila baba 10. novembra 2021. godine.

Naime, Odjeljenju bezbjednosti Plav, 8. novembra 2021. godine, mlađa mloljetnica L.R. u prisustvu starateljke-babe, podnijela je prijavu protiv U.M. starog 27 godina, zbog prijetnji nakon raskida dvogodišnje veze. Inspektor za suzbijanje opšteg kriminaliteta za teritoriju opštine Gusinje, sa sadržajem prijave odmah je upoznao osnovnu državnu tužiteljku u Plavu, koja mu je naložila da se prikupe detaljne činjenice u vezi predmetne prijave. Istom prilikom osnovna državna tužiteljka u Plavu je upoznata da je mlađa maloljetnica u razgovoru sa policijom nagovijestila da je imala intimni odnos sa U.M. Po nalogu osnovne državne tužiteljke u Plavu o svemu je upoznata i viša državna tužiteljka u Bijelom Polju, koja je naložila da postupanje u ovom predmetu preuzme ovlašćeno službeno lice ženskog pola, te da se prikupe obavještenja na okolnosti ovog saznanja.

Policijски službenici Odjeljenja bezbjednosti Plav su dana 9. novembra 2021. godine, po zahtjevu Više državne tužiteljke u Bijelom Polju uputili zahtjev za konzilijarni ginekološki pregled maloljetnice Opštoj bolnici Berane. Takođe je, dana 9. novembra 2021. godine, u prostorije Odjeljenja bezbjednosti Plav, pozvan prijavljeni U.M. koji je u izjavi negirao sve navode iz prijave maloljetnice.

Konzilijarni pregled maloljetnice obavljen je 10. novembra 2021. godine, a istog dana maloljetnica je dala izjavu na zapisnik o obavještenju prikupljenom od građanina u prostorijama Centra bezbjednosti Berane, policijskoj službenici nadležnoj za maloljetničku delinkvenciju, uz prisustvo psihologa Centra za socijalni rad Berane. Tada je, između ostalog, opisala događaj od 6. aprila 2020. godine, kada je U.M. upotrebom psihoaktivne supstance onesposobio i izvršio obljubu, opisujući detaljno lokaciju i kuću u kojoj su boravili.

Policijски službenici Odjeljenja bezbjednosti Plav su odmah po dobijanju obavještenja o izvještaju komisije ginekologa Opšte bolnice Berane, kao i o sadržaju izjave date na zapisnik upoznali višu državnu tužiteljku u Bijelom Polju, koja je saopštila da joj se prikupljena dokumenta dostave na ocjenu i mišljenje, što je i učinjeno 12. novembra 2021. godine.

Istog dana 10. novembra 2021. godine, dežurnoj službi Odjeljenja bezbjednosti Plav, u večernjim satima, putem telefona, baba maloljetnice prijavila je udaljenje od kuće svoje unuke, koja joj je nakon kraćeg vremena uputila poruku da se udala. Policijски službenici Odjeljenja bezbjednosti Plav, su nakon zaprimljene prijave, došli do saznanja da se maloljetna L.R. udala za U.M. Da se jave u prostorije OB Plav pozvani su oboje. Obavještenja su od maloljetnice prikupljena u prisustvu službenice JU Centar za socijalni rad opštine Plav i Gusinje i djevojčicine babe. Tom prilikom maloljetnica je izjavila da je u emotivnoj vezi sa U.M. već dvije godine, te da je 10. novembra 2021. godine, u večernjim satima otišla do kuće U.M. i dobrovoljno pristala

da se uda za njega. U.M. je takođe izjavio da je sa djevojčicom u emotivnoj vezi dvije godine i da mu je na početku njihove veze kazala da ima 18 godina, da su emotivno vezani i da želi da nastavi život sa njom. Nakon prikupljenih obavještenja maloljetnica je dobrovoljno pošla sa U.M, a tome su prisustvovala službenica Centra za socijalni rad, kao i njena baba.

O navedenoj prijavi i preduzetim mjerama upoznata je osnovna državna tužiteljka u Plavu, koja je nakon upoznavanja sa činjenicama izjavila da će se nakon uvida u kompletne spise predmeta izjasniti o kvalifikaciji krivičnog djela, pa su nakon naknadnih konsultacija, službenici OB Plav, dana 12. novembra 2021. godine, podnijeli krivičnu prijavu protiv U.M. zbog postojanja osnovane sumnje da je izvršio krivično djelo Vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz člana 216 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore.

Službenici OB Plav su se istog dana (12. novembra 2021. godine) obratili JU Centar za socijalni rad za opštine Plav i Gusinje, pisanim putem i ukazali da organ starateljstva izvrši nadzor i napravi procjenu kvaliteta života mlade maloljetnice, te uticaja, prethodno navedenih okolnosti, na njeno mentalno zdravlje.

Kako je maloljetnica i dalje boravila u vanbračnoj zajednici sa licem koje već ima ostvarenu vanbračnu zajednicu i dvoje djece, to su policijski službenici u pisanom obraćanju organu starateljstva ukazali na vjerovatnoću od rizika porodičnog nasilja, odnosno mogućnosti da maloljetnica postane žrtva nasilja. Sugerisano je i da su se stekli uslovi da se maloljetno lice smjesti u sklonište.

Centar za socijalni rad, 21. novembra 2021. godine, podnio je OB Plav zahtjev za pružanje asistencije po hitnom postupku radi preduzimanja radnji iz nadležnosti organa starateljstva, a u vezi izmještanja maloljetnice iz kuće u kojoj je vanbračno živjela sa U.M. O zahtjevu je odlučeno pozitivno. Omogućen je razgovor službenice Centra sa maloljetnicom, koja je između ostalog, saopštila da je izjavu u OB Berane (10. novembra 2021. godine) dala po nagovoru i instrukcijama svoje komšinice. Maloljetnica je u jednom trenutku pristala da pođe na ljekarski pregled kod psihijatra i dalje u prihvatilište. Međutim, nakon verbalne intervencije U.M. da je razgovarao sa advokatom koji ga je podučio da maloljetno lice ne mora poći sa službenicima organa starateljstva ukoliko to ne želi, ona je odustala i vratila se kod njega kući.

Istog dana, 21. novembra, načelnika OB Plav je usmenim putem informisala osnovna državna tužiteljka u Plavu, da je viša državna tužiteljka iz Bijelog Polja, na dalju nadležnost dostavila predmet koji joj je policija dostavila na ocjenu i mišljenje, a tiče se događaja od 8. novembra 2021. godine, te da će osnovna državna tužiteljka u Plavu preduzeti dalje mjere i radnje na dokazivanju postojanja krivičnog djela u opisanim događajima.

Ministar Sekulić je saopštio da će u vezi postavljenog pitanja članici Odbora Vesni Pavićević dostaviti i pisani odgovor.

Odgovarajući na drugo pitanje ministar mr Sergej Sekulović je saopštio da Odjeljenje bezbjednosti Plav ima inspektora za zaštitu od nasilja u porodici, ali da inspektor nema sertifikat o edukaciji za tu oblast i da obavlja ostale poslove iz oblasti kriminaliteta. U svim centrima bezbjednosti postoje inspektori posebno obučeni za nasilje u porodici i rad sa djecom, s tim što u četiri od osam centara samo jedan policijski inspektor obavlja ove poslove. U odjeljenju bezbjednosti najčešće nema posebne linije rada za suzbijanje maloljetničke delikvencije i nasilja u porodici, pa ni određenog inspektora koji obavlja samo poslove iz oblasti ove linije rada. Konstatovao je da je to veliki problem u sistemu i da im nedostaju materijalni resursi i kadrovski kapaciteti. Operativni tim za borbu protiv nasilja i nasilja nad ženama, u okviru kojeg su i predstavnice nevladinog sektora koje se bave ovom problematikom, učestvuje u izradi nove sistematizacije radnih mjesta Uprave policije. Dati su konkretni prijedlozi

kako da se sistem unaprijedi, između ostalog, da se na centralnom nivou razdvoji potražna grupa za maloljetničku delinkvenciju i nasilje u porodici, a u centrima bezbjednosti - odjeljenjima bezbjednosti da postoji posebna linija rada, koja se odnosi na nasilje u porodici. Naglasio je da je ovo jedan od prioriteta MUP-a kojim će se sistem bitno unaprijediti. Novu sistematizaciju pratiće kadrovski plan i očekuje podršku Ministarstva finansija. Takođe, sistem obuka mora da bude kontinuiran, kako za policijske službenike koji izlaze na lice mjesta, tako i za inspektore koji se po liniji rada osnovno bave problematikom nasilja u porodici.

Članica Odbora Vesna Pavićević mišljenja je da je neophodno vratiti model - policajac u zajednici - za koji smatra da može, kroz multisektorsku saradnju, pomoći u suzbijanju nasilja u porodici, nasilja među vršnjacima, nasilja nad djecom, nad svima onima koji su žrtve ovog teškog prekršajnog i krivičnog djela.

Ministar mr Sergej Sekulović je saopštio da je projekat „Policajac u zajednici“ dio Strategije razvoja policije, koja je na čitanju kod Evropske komisije i da će se naći u novoj sistematizaciji Uprave policije. Takođe, istakao je da u narednom periodu treba više raditi na digitalizaciji sistema.

Predsjednica Odbora Božena Jelušić postavila je sljedeća pitanja:

1) Na koji način je postupila policija u slučaju dva femicida i da li je predočila kompletnu istoriju nasilničkog ponašanja počinitelaca ubistava u slučaju Šejle Bakije i slučaju E.Š. iz Petnjice?

2) Kako će se riješiti pitanja u vezi slučaja Tomaša Boškovića, jer se njegovim pomilovanjem stvara pravna nesigurnost za žrtve nasilja?

3) Da li će se povećati broj policajki inspektorki koje se bave porodičnim nasiljem?

Ministar mr Sergej Sekulović saopštio je da u slučaju Šejle Bakije ne vidi odgovornost policije u klasičnom smislu. U konkretnom zakonskom postupanju policijski službenici su odradili sve ono što je od njih zakon tražio - izašli su na lice mjesta, uzeli su izjave, predložen je pritvor itd. Problem sa tim predmetom u jednom bitnom dijelu nastaje zato što je Šejla Bakija pred sudijom za prekršaje u bitnom promijenila iskaz. Za policiju je bilo otežavajuće što je presuda bila oslobađajuća i ona je u tom momentu blokirala mogućnost za dalje radnje, pri čemu je presuda, u skladu sa zakonom, usmeno saopštena. Pisani otprvak se čekao 15 dana. Ministar Sekulović je naglasio da elemente čitavog slučaja nijesu imali do pisanog otppravka, ali je presuda onemogućila policiju da dalje vrši određene radnje, s obzirom na to da je bila oslobađajuća presuda.

Slučaj E.Š. iz Petnjice, ima svoje specifičnosti. U tom slučaju postoje ozbiljni propust policijskih službenika koji su bili na licu mjesta. Kada je došlo do prijave nasilja od strane sina Ahmeda Škrijelje Centru za socijalni rad koji je tu prijavu prosljedio policijskom službeniku Stanice policije u Petnjici, nije došlo do izlaska na lice mjesta i obavljen je razgovor sa Ahmedom Škrijeljkom. Konstatovano je da ne postoje razlozi da se ide na lice mjesta, da je situacija mirna i taj se slučaj zatvorio. Ministar Sekulović je istakao da se to desilo nekoliko mjeseci prije ubistva. Iz službene zabilješke da se zaključiti da se radi o nedostatku svijesti o problemu sa kojim se suočavamo, jer se čitanjem službenih zabilješki da zaključiti da službenici koji su obrađivali predmet vjeruju da su svoj posao uradili dobro. To dokazuje koliko sistemu nedostaje kadra i obuke. Ministar je naglasio da je izdat nalog zbog utvrđivanja odgovornosti policijskih službenika.

U vezi slučaja Tomaša Boškovića, ministar Sekulović je, iskazujući razumijevanje za izrečenu interpretaciju tog događaja da je poslata pogrešna poruka žrtvama nasilja, naglasio da, za donošenje odluke o pomilovanju, motivacija nije bila da se zaštiti nasilnik. Saopštio je da pritvor do 30 dana određen Boškoviću nije bio

krivična sankcija zbog izvršenja krivičnog djela, nego je bila kazna zbog neizvršenja pravosnažne sudske presude, koja se u međuvremenu izvršila tako da su prestali razlozi za pritvor. Podsjetio je da je Bošković duži vremenski period odbijao da omogući nesmetano održavanje kontakta majke sa maloljetnom djecom čiji je staratelj. Ako se ta presuda i dalje ne izvršava jer postoje problemi, sistem treba da pokaže svoju zainteresovanost, snagu i funkcionalnost.

U odgovoru na pitanje o povećanju broja policajki ministar Sekulović je saopštio da će se to pitanje riješiti sistematizacijom. Ohrabrujuća je činjenica da je u posljednjoj generaciji polaznika Policijske akademije 38 % polaznica. Jedna od bitnih politika Ministarstva unutrašnjih poslova je rodna ravnopravnost u policiji i po tom pitanju već se ozbiljno radi. Postoji raskorak u broju zaposlenih žena i nivoa moći koje oni pokrivaju, i na rješavanju tog pitanja se radi. Između ostalog, ukazao je i na istraživanje koje je rađeno za potrebe OEBS-a koje pokazuje da je povjerenje građana/ki u policiju povećano u odnosu na 2020. godinu i da ne postoji više etnički motivisana distanca u odnosu na policiju, što je veliki uspjeh. Takođe, istraživanje pokazuje da je velika većina građana istakla uvjerenje da policijske poslove na jednako kvalitetan način mogu da obavljaju i muškarci i žene, što je dobra poruka za crnogorsko društvo i u tom dijelu sistem napreduje.

U datom komentaru predsjednica Odbora Božena Jelušić, iskazala je mišljenje da je slučaj Bošković poništio višedecenijske napore civilnog društva na planu suzbijanja nasilja i alarmiranja javnosti postupanjem u ovom slučaju. Činjenica da društvene mreže mogu presuđivati i dovoditi do pomilovanja, poslala je poruku svim nasilnicima u Crnoj Gori da će se ovako blago presuđivati i u njihovom slučaju.

Članica Odbora Suzana Pribilović mišljenja je da je predmet Tomaša Boškovića dobio na značaju i medijskoj prezentaciji iz razloga što se u sistemu desio propust. Naime, u Centru za socijalni rad nijesu imali stručno, obučeno i senzibilisano lice koje je trebalo da prisustvuje izvršenju izrečene presude, time je predmet dobio još jednu, težu, dimenziju. Uz osvrt na istraživanje OEBS-a o nasilju nad ženama, ukazala je na podatak da je od 1.227 ispitanih žena njih 50% priznalo da su doživjele neki oblik seksualnog nasilja i da o svom iskustvu nijesu nikome govorile. Da je nasilje u porodici privatna stvar i da se ono treba rješavati u okviru porodice, smatra 42% ispitanih žena. Istakla je nespornu činjenicu da je u prethodnom periodu ostvaren napredak u stvaranju zakonodavnog okvira na sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i implementaciji najboljih praksi. Tokom izlaganja, *postavila je pitanje ministru* - da li ćemo, zbog propusta u sistemu i naknadnog utvrđivanja ko je personalno odgovoran, destimulisati žrtve nasilja da prijavljuju nasilje koje trpe?

Članica Odbora Danijela Đurović je polazeći od informacije da se prilikom razgovora sa žrtvom nasilja, u istoj prostoriji nalazi i učinilac nasilja, a što na žrtvu djeluje dodatno stresno, istakla neophodnost obezbjeđenja uslova (posebne prostorije u centrima bezbjednosti i odjeljenjima bezbjednosti) da žrtva nasilja da izjavu nesmetano, zaštićena od nasilnika. *Postavila je pitanje ministru* – da li je i dalje praksa da inspektori upućuju i žrtvu i nasilnika na mirno rješavanje sporova?

Ministar mr Sergej Sekulović saopštio je da se žrtva i nasilnik saslušavaju odvojeno, u zasebnim prostorijama, kad god je to moguće, i nastoji se da se oni ne susrijeću. U odgovoru na drugo pitanje saopštio je da se u praksi dešava da inspektori predlažu mirno rješavanje sporova, a razlog za to je što većina ljudi nasilje u porodici i dalje doživljava kao privatnu stvar i stoga takvih situacija ima u ne malom broju slučajeva.

Članica Odbora Tamara Vujović je tokom diskusije ukazala na podatak da žene žrtve nasilja imaju veće povjerenje u nevladin sektor nego u institucije sistema. Mišljenja je da treba sagledati razloge zbog čega ova dva segmenta nijesu spojena u

najboljem interesu žena. Takođe, ukazala je na podatke istraživanja koji, između ostalog, pokazuju da žrtve nekad ne prijavljuju nasilje iz straha da neće dobiti adekvatnu zaštitu i pojašnjenja i da bi to moglo da pogorša njihovu situaciju i dovede ih u veću opasnost. Ukazujući na podatak da je, u posljednje dvije godine, porastao broj kaznenih, a smanjen broj prekršajnih djela, pitala je ministra - da li navedeni podaci ukazuju da je obuka profesionalaca koji se bave žrtvama nasilja u relevantnim institucijama od velikog značaja za obezbjeđivanje pune, koordinisane i efikasne podrške žrtvama nasilja, kako bi se vratilo povjerenje u institucije u odnosu na nasilje u porodici? Takođe, tražila je pojašnjenje u vezi primjene mjere udaljenja nasilnika iz stana ili drugog prostora za stanovanje.

Ministar mr Sergej Sekulović mišljenja je da su institucije za građane „hladni mehanizam“ i zato je važno da se uspostavi odnos povjerenja i profesionalni odnos sa žrtvom kojoj treba saopštiti sva prava koja u postupku ima i to na način koji je neće odvratiti od namjere da konačno prekine ciklus nasilja, zbog čega profesionalci moraju biti vrlo obazrivi. U tom pravcu, policajci, tužioci, sudije i svi drugi koji postupaju u slučajevima nasilja u porodici i nasilja nad ženama moraju proći specijalizovane obuke za rad sa žrtvama nasilja. U osvrtu na statistiku ministar je saopštio da je za deset mjeseci t.g. procesuirano 221 krivično djelo nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, kao i 31 krivično djelo koje se može dovesti u vezu sa nasiljem u porodici (najvećim dijelom krivično djelo nedavanje izdržavanja). U ovom period izvršeno je 1.468 prekršaja. Tokom 2020. godine, registrovano je 265 krivičnih djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici i 1.505 prekršaja. U 2019. godini, 281 krivično djelo i 1.548 prekršaja. U 2018. godini izvršeno je 266 krivičnih djela i 1.791 prekršaja. Takođe, saopštio je da je mjera udaljenja iz stana ili drugog prostora za stanovanje u Krivičnom zakoniku Crne Gore predviđena kao mjera bezbjednosti koja se izriče u presudi i primjenjuje se po pravnosnažnosti presude, pa vrlo često više nema nikakvog efekta, jer do okončanja postupka ili se žrtva sama odseli (što je najčešći slučaj) ili dođe do pomirenja između partnera, zbog čega često dolazi i do izmjene iskaza žrtava u toku postupka. Mišljenja je da u krivično zakonodavstvo treba uvesti hitne zaštitne mjere, odnosno mjere nadzora udaljenja iz stana ili drugog prostora za stanovanje, kao i mjeru zabrane približavanja, a koje bi se mogle izreći od strane suda u toku trajanja postupka, kao mjere kojima bi se osigurala zaštita i sigurnost žrtvama nasilja u porodici tokom postupka.

Članica Odbora Jelena Božović mišljenja je da kada se govori o porodičnom nasilju uglavnom se govori o žrtvi nasilja, a malo o učiniocu tog nasilja. Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici propisuje se obavezno liječenje od zavisnosti onih učinilaca nasilja koji usljed zavisnosti od alkohola, opojnih droga ili psihotropnih supstanci učine nasilje, a postoji opasnost da zbog te zavisnosti ponovo učine nasilje. Mišljenja je da je neophodno da se što više koristi ova zakonska odredba i da se učiniocima nasilja koji su zavisnici od psihotropnih supstanci u što većem broju slučajeva izriču mjere obaveznog liječenja. Takođe, udaljenje iz stana je mjera koja se ne izriče dovoljno često. Polazeći od navedenog, *postavila je pitanje ministru* – koliko je, u odnosu na broj prijavljenih slučajeva, bilo pravosnažnih presuda prema kojima su izrečene mjere zabrana približavanja i udaljenje iz stana ili drugog stambenog prostora?

U datom odgovoru ministar mr Sergej Sekulović saopštio je da je u periodu od jula 2013. godine, do oktobra 2019. godine, donijeto devet pravosnažnih presuda u kojima je izrečeno 10 mjera bezbjednosti (devet - zabrana približavanja i jedna - udaljenje iz stana ili drugog prostora za stanovanje), konstatujući da je to, analitički posmatrano, jako malo. U datom pojašnjenju saopštio je da kada su u pitanju zaštitne mjere kod krivičnih postupaka, izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore (2013), uvedene su dvije nove mjere bezbjednosti - zabrana približavanja i udaljenje

iz stana ili drugog prostora za stanovanje. Njima se otklanja opasnost od ponovnog vršenja određenih krivičnih djela zabranom učiniocu da se približava žrtvi krivičnog djela, odnosno mjestu. Eksplicitno je propisano da se mjere mogu izreći prema učiniocu koji vrši krivično djelo nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici. Ministar Sekulović nije imao podatke koji se odnose na prekršaje. Mišljenja je da posebnu pažnju treba usmjeriti ka učiniocima koji usljed zavisnosti od alkohola, opojnih droga ili psihotropnih supstanci učine nasilje, jer nije mali broj nasilnika koji neće biti povratnici u nasilju ako budu imali adekvatan tretman. Ministar je izrazio zabrinutost kada su u pitanju nasilnici čije se nasilje ne vidi. To su osobe, u jednakom broju i žene i muškarci, sa poremećajem ličnosti (psihopatija i sociopatija) kojima tretmani ne pomažu, a njih je 5-8%, što je razlog zabrinutosti.

Izvršna direktorica Centra za ženska prava Maja Raičević je tokom diskusije, uz osvrt na slučajeve o kojima se govorilo tokom sjednice, saopštila da se bez detaljne analize ne može utvrditi gdje su realni propusti. Mišljenja je, što pokazuje i praksa NVO, da ako žrtva dobije povjerenje i podršku, ako se prilikom prvog kontakta povjeruje u ono što govori i postupi shodno propisanim procedurama, koje niko ne treba da dovodi u pitanje, imaćemo uspješno riješen slučaj i manji rizik od tragičnog ishoda. Smatra da su u slučaju Šejle Bakije, koja je prijavila ozbiljne prijetnje po život, sve institucije u sistemu zakazale - Policija, Tužilaštvo, kao i Sud za prekršaje koji je oslobodio učinioca. Najavila je pripremu alternativne analize tog događaja, s obzirom na to da su institucije, bez urađene analize, saopštile da je sve urađeno po propisima. Naglasila je da institucije moraju da poštuju principe i prava žrtava i da ih informišu o njihovim pravima. Šejla Bakija nije bila informisana i nije znala šta se od nje očekuje u sudnici. Niko je nije obavijestio da ima pravo na besplatnu pravnu pomoć i policija nije predložila zaštitne mjere. Tužilac nije imao pred sobom bezbjednosnu procjenu, a bio je u obavezi da to traži. Sud za prekršaje po službenoj dužnosti je mogao da traži dodatne dokaze, ali oni to nijesu uradili. Šejla Bakija ostala je nezaštićena od nasilnika koji joj je oduzeo život. Maja Raičević je istakla da porodica Šejle Bakije još uvijek nema presudu Suda za prekršaje. Ukazala je i na propuste u slučaju iz Petnjice, gdje je više puta prijavljivano nasilje koje se dešavalo u prisustvu maloljetne djece. Otac djece nije lišen roditeljskog prava koje je grubo zloupotrijebio, iako je Centar za socijalni radi bio u obavezi da pokrene postupak lišenja prava. Takođe, nije nuđen smještaj majci i djeci nego djeci kada su ostala bez majke. Propusti su se dogodili i u slučaju Bošković, gdje je bilo 27 pokušaja izvršenja sudske presude i poslije toga određena zatvorska kazna je obesmišljena pomilovanjem. Mišljenja je da je potrebna strukturna promjena sistema i da ćemo, ako se sprovodi Protokol za postupanje nadležnih institucija u slučajevima nasilja nad ženama i nasilja u porodici, izriče policijska naredba udaljenja iz stana, hitne zaštitne mjere koji sud donosi u roku od 48 sati i ako su kazne odvratajuće, imati efikasan odgovor države. Takođe, smatra da edukacije treba da budu usmjerene prema policajcima, tužiocima, sudijama, socijalnim radnicima i timovima na nivou opština. Maja Raičević informisala je učesnike/ce sjednice o slučaju iz Berana, gdje je žena, koja je godinama prijavljivala nasilje i gdje je nasilniku više puta izricana zaštitna mjera, nedavno osuđena za nasilje u porodici jer se branila od nasilnika. U vezi s tim, *postavila je pitanje* – da li će ministar predložiti pomilovanje ako ta žena bude osuđena pravosnažnom presudom ?

U datom odgovoru ministar **mr Sergej Sekulović** je saopštio da će, ako procjena bude takva da postoje opravdani razlozi, takav zahtjev potpisati. Prije toga mora da ima uvid u presude i dokazni materijal koji će, između ostalog, obrađivati stručna služba u Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava.

U raspravi je učestvovala **Ana Jaredić**, koordinatorica servisa podrške žrtvama nasilja Centra za ženska prava, navodeći konkretne slučajeve u kojima su učinjeni

propusti u postupanju prema žrtvama nasilja i koje su zatražile pomoć od Centra za ženska prava.

Izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore Marina Vujačić je saopštila da žene s invaliditetom vrlo rijetko prijavljuju nasilje i da je zabrinjavajuće da mnoge od njih zbog nedostatka systemske podrške opravdavaju nasilnika, jer su zavisne od njegove pomoći i podrške. Procedura prijave nasilja za osobe s invaliditetom je mnogo teža ako se uzmu u obzir različiti faktori, među kojima su i razne barijere sa kojima se svakodnevno susrijeću, kao što su: nepristupačnost fizičkog okruženja, nemogućnost transporta do policijske stanice ili druge nadležne institucije ili organizacije, napostojanje tumača za znakovni jezik, nepovjerenje u institucije i sl. Neprihvatljivo je da mnoge institucije ne shvataju ozbiljno, ne prihvataju i često negiraju nasilje koje se dešava nad ženama s invaliditetom, pa ga dovoljno i ne istražuju, niti pružaju adekvatnu pomoć ženama sa iskustvom nasilja ili onima koje su svjedočile nasilju. Mišljenja je da treba pristupiti izmjenama zakonodavstva (Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, Krivični zakonik), kako bi se na adekvatan način garantovala zaštita žena i djevojčica s invaliditetom koje su žrtve nasilja, ali i primjeni drugih systemskih politika, kako se ove kategorije žrtvi nasilja ne bi suočavale s fizičkim, administrativnim i proceduralnim preprekama prilikom prijave nasilja. Institucije moraju uspostaviti adekvatniji sistem za prepoznavanje, procesuiranje i zaštitu žrtava s invaliditetom, kao i evidencije i statistiku o nasilju nad njima u okviru jedinstvene statistike o nasilju nad djevojčicama i ženama.

Predsjednica Odbora Božena Jelušić, u završnom dijelu rada, informisala je učesnike/ce sjednice da je Odbor reagovao na posljednji primjer političkog nasilja nad ženama.

Sjednica je prekinuta u 12 sati i 30 minuta.

Sjednica koja je prekinuta, zbog toga što ministar finansija i socijalnog staranja mr Miloško Spajić, zbog ranije preuzetih obaveza nije bio u mogućnosti da istoj prisustvuje, a koji se nastavak sjednice očekivao, nije realizovan iz objektivnih razloga.

Naime, Skupština Crne Gore 27. saziva je na sjednici Trećeg vanrednog zasijedanja u 2022. godini, 04.02.2022. godine, izglasala nepovjerenje 42. Vladi Crne Gore, zbog čega ne postoji mogućnost realizacije planiranog kontrolnog saslušanja.

Sjednica je završena 22. novembra 2021. godine u 12 sati i 30 minuta.

SEKRETARKA ODBORA
Snežana Grupković, s.r.

PREDSJEDNICA ODBORA
Božena Jelušić, s.r.